

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460526

9. De Conjugio servorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61800)

inter eos matrimonium fuerit consummatum. Textus in *c. fm. h. r.* Idem est, si lepra præcesserit sponsalia, sed fuerit ab altero contracte ignorata: quia verisimile non est, quod etiam leprosa matrimonium promittere intenderit. Quodsi verò sponsus sponsæ, aut hæc sponsi lepram, aliumve morbum ante sponsalia sciverit, à sponsalibus resilire non poterit: sibi enim imputet, quod cum infecto contraxerit. *Zoëf. h. r. n. 1.*

Dico III. Si post contractum jam matrimonium lepra supervenerit, aut primum cognita fuerit, propterea conjuges nec quoad vinculum, nec quoad cohabitationem, ac thorum separandi sunt, sed sanus leproso cohabitare, & petenti debitum conjugale reddere tenetur juxta *c. 1. & 2. h. r.* Quod tamen limica, nisi iudicio medicorum subist probabile periculum infectionis: tunc quippe cessat obligatio matrimonialis quoad thorum & cohabitationem, eo quod per contractum matrimonialem nemo prædictam obligationem in se suscipere censetur, excepto casu, quo lepra antecessit, & alteri conjugi nota fuit. *Barbof. in d. c. 2. n. 4. Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 24. à n. 22.* ubi idem esse tradit de aliis morbis contagiosis. Sin ob horrorem lepræ conjux conjugem leprosum, & ideo à consortio hominum separatum, quoad cohabitationem sequi nolit, utriusque à Judice Ecclesiastico injungenda est continentia per *d. c. 1. & ibi DD.*

TITULUS IX.

De Conjugio Servorum.

Impedimentum conditionis, id est, status, servilis, includitur in impedimento erroris; ideo sub hac rubrica de utroque agitur.

KÖNIGIN DECRET. LIB. IV.

Pars I.

De Impedimento conditionis.

SUMMARIA.

1. Quid sit impedimentum conditionis? 2. Quo jure dirimat matrimonium? 3. 6. 7. Qualis servitus inducat impedimentum? 4. 5. Quorum matrimonii obstat? 8. Hujus impedimenti effectus. 9. Quomodo tollatur?

§. I.

Definitur impedimentum conditionis, quod sit error status servilis in persona, cui nubit persona libera, inter eas matrimonium dirimens.

§. II.

Causa efficiens impedimenti conditionis, duplex est: remota & proxima.

Remota est jus, non naturale, ut vult Scotus 4. dist. 42. q. un. §. Ex dictis breviter, sed Ecclesiasticum, ut docet S. Thom. in Supplement. 3. p. q. 52. a. 1. ad 3. cum ait: *juro positivo determinatè est factum, quod servitus ignorata matrimonium impediatur.* Ratio est: quia servitus non est defectus substantialis personæ, sed qualitatis, consequenter error, seu ignorantia illius non aufert voluntarium simpliciter, & consensum circa materiam substantialem matrimonii. Fateor tamen, hoc impedimentum fundari aliquatenus in dictamine æquitatis naturalis, ut enim arguit S. Th. cit. loc. est æquitati naturali consentaneum, ut contrahentes matrimonium æqualem afferant suorum corporum potestatem in finem generationis; sed hanc persona servilis, & mancipium nequit afferre, quippe quod dominio alterius subjectum, ab ipso vendi, & in longinquas terras ablegari, domesticisque negotiis, diu, nocturne occupari jure potest, non obstante matrimonii vinculo. *cap. 1. h. r.*

Causa efficiens proxima impedimenti conditionis, est error servitutis olim usitæ: nam error illius conditionis servilis, qualis hodie

R

in

in his Germaniæ partibus etiamnum viget, & à qua homines proprii, sive vulgò *Seibeigne* nominantur, quos alii *adscriptitios*, qui scilicet glebæ, aut fundo colendo perpetuò adscripti sunt, vel *originarios*, qui ex adscriptitiis nati sunt, censent, aliqui servos *anonymos* appellant, utpote qui partim de adscriptitiis, partim de libertis participant, non inducit impedimentum dirimens matrimonii: cum homines proprii, sicut & adscriptitii, & originarii sint re ipsa in persona liberi, licet quoad facultates, & quasdam obligationes personæ servis sint similes. Panorm. in c. 2. num. 5. h. t. P. Engl. Eod. num. 3.

§. III.

4 *Subiectum* impedimenti conditionis sunt personæ, quarum matrimonium dirimit; personæ, inquam, conditione dispares, libera scilicet conditionis alterius ignara, & serva. Unde

Colliges I. Etsi leges Civiles inter servos non matrimonium, sed tantum contubernium agnoverint. l. 3. C. de Incest. nupt. attamen secundum SS. Canones, qui etiam in hac materia unice sunt observandi, verum matrimonium inter servos consistere, & non tantum valide, sed etiam licite contrahi potest, sive deinde servus cum ancilla ejusdem, sive alterius domini contrahere attentet: quia non debent ullatenus prohiberi matrimonia inter servos, ut inquit textus in c. 1. h. t.

5 *Colliges II.* Etiam inter liberum & ancillam, seu servum, & liberam matrimonium consistere, dummodò ille, qui liber est, sciat conditionem servitutis in altero, dum contrahit: c. si quis ingenuus. 4. causa 29. q. 2. Nihilominus (quod obiter insinuo) talis liber scienter cum ancilla contrahens, fit irregularis, juxta c. si quis viduam 15. dist. 34. Idque ideo: quia ancilla est persona vilis, adeoque cum per matrimonium unum corpus cum illa efficiatur, eam ducens quoque fit vilis, & per consequens irregularis.

§. IV.

Forma impedimenti conditionis consistit in servitute alterius contrahentis. Duo itaque necessaria sunt, ut servitus matrimonio impedimentum ponat.

Primum est, ut servitus fuerit incognita: si enim scienter libera cum servo, aut ingenuus cum ancilla contrahat, matrimonium valet, ut statim diximus. Dirimit autem ignorantia servitutis matrimonium, etsi sit culpabilis, crassa, aut crassissima, modò verè sit error: nam qualiscunque tollit voluntarium, vel saltem facit actum non voluntarium, adeoque impedit verum consensum circa matrimonium. Neque obstat, quòd ignorantia crassissima æquiparetur scientiæ: illa enim æquiparatio procedit in delictis quoad culpam, in quibus sufficit voluntarium indirectum, non quoad matrimonium, ad quod requiritur actus positivus directè volitus. Hurtad. Sanchez, & alii apud Trulench. Prax. Sacram. lib. 7. c. 9. dub. 4. num. 3.

Alterum requisitum est, ut ingenuus, seu liber erret, & ignoret conditionem servilem in persona, cum qua contrahit matrimonium: siquidem si uterque sit servus, vel uterque liber, ex errore statùs non oritur impedimentum. Unde valet matrimonium, si servus ducat ancillam, quam putat esse liberam: quia sunt in gradu æquali. Sylvester V. matr. 8. q. 2. dic. 2. Similiter valet matrimonium, si ingenuus ducat ingenuam, quam putat esse ancillam: quia SS. Canones ob errorem statùs non irritant matrimonium, nisi quando persona libera ducit servam, putans esse liberam, non è converso. Vincent. de Jult. de Dispens. matr. lib. 2. cap. 13. num. 19.

§. V.

Effectus impedimenti conditionis est quòd dirimat matrimonium liberi cum ancilla, aut liberæ cum servo. c. 1. 2. & fin. h. t. auth. ad hoc C. de Latin. libert. toll. sine dubio ideo:

ideo: quod servitus, quâ mancipium Domino subijcitur, impediatur liberum usum conjugii, cui vacare non potest, nisi postquam obsequiis satisfecerit, ad quâ Domino adstrictum est.

§. VI.

Contraria impedimenti conditionis sunt modi, quibus tollitur, & matrimonium ex errore status servilis contractum convalidatur. Quod fit primo, si Dominus servum liberæ, aut ancillam libero nescienti alterius conditionem in matrimonium tradat: etenim eò ipsò servus, aut ancilla à servitute liberatur. *de anst. ad hoc C. de Latin. libert. toll.* Idem obtinet secundo si Dominus ancillam ingenuo conficio servitutis desponet, & ancillam per instrumentum dotet. *l. un. §. sed & si quis. C. Eod. aut si Dominus ipse servam ducat.* Gloss. in *c. si quis viduam. dist. 34.* Tercio, si vir liber post cognitam uxoris servitutem ad eam affectu maritali accesserit. *c. si h. t.* quod tamen hodie post Concilium Tridentinum locum non habere, nisi servitus sit omnino occulta, docet Sanchez *l. 2. disp. 36. n. 6.* Plura de hoc impedimento disserere ferme supervacaneum est, repugnante nunc ubique in orbe libertate.

Pars II.

De Impedimento erroris.

SUMMARIA.

10. Definitur impedimentum erroris. 11. Est introductum iure naturali. 12. 14. 15. 16. Qualis error dirimat matrimonium? 13. Quorum matrimonium obstat? 17. Ejus effectus. 18. An recipiat dispensationem?

§. I.

10 **D**efinitur impedimentum erroris, quòd sit error substantialis circa personam, vel qualitatem in persona, cui quis nubit, matrimonium dirimens.

§. II.

11 **C**ausa efficiens impedimenti erroris, alia est remota, alia proxima.

Remota est jus; cuiusnam autem juri impedimentum erroris cunabula sua referat in acceptis? incertum est.

Gloss. in *princ. cause 29. q. 1.* & cum hac Joan. Palat. *ad Instit. de Patr. potest. §. 1.* id jure solùm positivo constitutum censent: primo, quia contractus primi matrimonii Jacob fuit validus, licet Laban dolosè ipsi loco Rachel subtruserit Liam. *Genes. 29.* Secundo, quia alia Sacramenta non vitiantur errore personæ, puta si quis baptizet, ungat, ordinet, absolyat Petrum ratus esse Paulum. Tercio, quia in aliis contractibus onerosis error personæ non obstat, quin valeant; si rem vendam Cajo putans esse Sempronium.

Verùm communior, & procul dubio probabilior impedimentum erroris adscribit juri naturali: eò quòd de substantia matrimonij sit consensus in personam verbis, seu signis expressus. *c. tua nos. 26. de Sponsal.* quando autem error est circa substantiam personæ sive directè, sive indirectè, non adest consensus circa illam personam per se *l. per errorem. 15. ff. de Jurisdic.* Et hoc verum est, est error personæ sic tantùm concomitans, hoc est, cum quis ita affectus est, ut, etiamsi sciret personam, qua cum contrahit, esse aliam, adhuc contraheret cum ea: quia licet error iste non reddat actum contrarium voluntati, tamen reddit non voluntarium, cum nihil sit volitum, quin præcognitum. Ita *Romus* Magrus *Oberascher de Matrim. c. 4. §. 2. q. 1.* Clariss. P. Paulus Mezer *de Sacram. disp. 54. art. 6. §. 1. num. 5.*

Ad argumenta contraria, & quidem ad primum respondetur, matrimonium, quod fuit inter Jacob & Liam non fuisse perfectum, ex concubitu, qui ex errore, & bona utriusque fide contigit, sed ex consensu, qui postmodum successit. Ad secundam disparitas est, quòd in aliis Sacramentis non ineatur contractus cum persona suscipientis, nec interfit mi-

nistri, quis Sacramenta suscipiat, aut cui illa applicet, seu ministret: in matrimonio verò initur contractus, & interest contrahentis, cum quo, vel cum qua contrahat; quocirca contrahens intentionem suam potest restringere ad certam personam, cum in aliis sacramentis id non possit, sed debeat habere intentionem baptizandi, confirmandi, absolvendi, &c. personam præsentem & capacem, quæcunque illa sit, ne alioquin se exponat periculo sacrilegii. Ad tertium quoque dispar ratio est, siquidem iustitia commutativa, ad quam ceteri contractus onerosi pertinent, v.g. emptionis respicit solam æqualitatem intersem, & pretium, quæ si adsit, nihil refert, sive Cajo, sive Sempronio fuerit vendita; in matrimonio autem contractus respicit individuos personas mutuam corporum traditionem facientes, ita ut corpora ipsa sint materia, circa quam fit contractus.

12 *Causa efficiens proxima* impedimenti erroris est ipse error substantialis circa personam videlicet, vel circa qualitatem, quæ in personam redundat.

§. III.

13 *Subiectum* impedimenti erroris sunt, qui ex errore personæ, aut qualitatis in personam redundantis, matrimonium contrahunt, atque huic impedimento subjacent. Nec refert fideles sint, an infideles? nam etiam matrimonium inter infideles cum ejusmodi errore contractum est invalidum, ex quo hoc impedimentum juri naturali originem suam debet. Aliud illi statuunt, oportet, qui id lege solum positiva, eaque Ecclesiastica obstetricante natum esse contendunt; cum jura Ecclesiastica infideles non afficiant juxta illud 1. ad Cor. 5. *Quid mihi de iis, qui foris sunt, judicare?*

§. IV.

14 *Formam* impedimento erroris dat error personæ, vel qualitatis redundantis in personam, non error alterius qualitatis.

Dixi I. *Error personæ*: Est autem error personæ, cum loco unius personæ alia supponitur, ut puta Lia pro Rachel. Unde satis manifestum est, non hic intelligi errorem nominis, si forte in nomine erratur, cum de persona constat, ut si sponsus credat eam, cum qua contrahere decrevit, Annam appellari, quæ nominatur Clara: cujusmodi error in accidente nullius momenti versatur, & non officit consensui, nec est impedimento ullis negotiis, arg. §. siquidem 29. Inst. de Legat. l. 4. C. de Testam. l. 9. §. 1. ff. de Contrah. empt. Neque adversatur c. tua nos 26. de Sponsal. Nam ibi juvenis virgine quadam ad explendam libidinem potiturus, cum spe sua frustraretur, tandem Joannis nomen ementitus est, & sub specie istius nominis dolose, cum animum contrahendi non haberet, sive conjugii data, virginem ad concubitum pellexit: & S. Pontifex respondit, ex illo facto non debere conjugium judicari, ideo, quod defuerit consensus, nullâ factâ mentione de errore nominis, quod matrimonium sustinet.

Dixi II. *Vel error qualitatis redundantis in personam*. Talis quippe error, non est merus error qualitatis, sed errorem personæ secumtrahit. Placuit autem communiter, tunc errorem qualitatis redundare in errorem personæ, quando qualitas, in qua erratur respicit, aut designat certam quandam, & determinatam personam, distinctam ab illa, quæ tunc est præsens. Sanchez lib. 7. de Matrim. disp. 18. n. 25. & 2. seqq. Ex qua regula rectè inferes, si secundogenitus Regis fingat se primogenitum, & foemina velit illi, tanquam primogenito, nubere, errorem illum qualitatis refundi in errorem personæ, & matrimonium subsecutum reddere irritum: siquidem hæc qualitas respicit, & denotat alium, quam sit ille, cum quo ipsa voluerat contrahere, atque adeo non consentit in personam præsen-

tem, sed in illam, quam sibi mente proposuit, scilicet in primogenitum Regis. Confer Romum Maurum Oberascher d. c. 4. §. 2. Patri. Sporer de Matr. n. 7. & 8.

16 Dixi III. Non error alterius qualitatis, quæ scilicet non respicit, nec denotat, aut determinat certam aliquam, aut individuum personam: ut cum malus, vel mala pro bono, vel bona; ignobilis pro nobili; deformis pro pulchra; corrupta pro virgine; pauper pro divite habetur: enim verò talis error, quantumvis sit antecedens, hoc est, dans causam contractui, & proveniens ex dolo alterius contrahentis, non obstat valori matrimonii: cum sufficiat adesse consensum absolutum in hanc personam, & circa substantiam matrimonii. Covarr. lib. 4. Decret. p. 2. c. 3. §. 7. num. 2.

Limitatur tamen posterior hæc assertio, ut etiam error circa ejusmodi qualitatem irritet matrimonium, primo, si vel actualis conditio expressè addita est: v. g. *ducote, si es virgo, si es nobilis, &c.* vel etiam si in animo retenta est, ita ut actualis voluntas contrahentis fuerit, quòd illam nolit habere, nisi virgo, aut nobilis sit: quia deficiente conditione deficit quoque consensus conditionatus. Sanchez d. disp. 18. n. 21. Interim in foro externo non creditur asserenti, se conditionem in mente habuisse, nisi ex antecedente aliqua protestatione, vel aliis Indiciis suam intentionem probare possit. Secundo limitatur in conditione servili: nam licet servitus & libertas tantùm sint qualitates personæ, si quis tamen erret in tali conditione, nempe putet, personam, quacum contrahit, esse liberam, cum serva sit, non valet matrimonium. c. 2. & fin. h. t. & nos affatim in 1. part.

§. V.

17 Effectus impedimenti erroris est, quòd rescindat filium, & vinculum matrimonii: ideòque conjux, qui erravit, conjugem vel reti-

nendi, vel repudiandi liberam habet potestatem, etiam ubi concubitus accessit; quemadmodum Jacobo quoque jus fuit repudiandæ Liam suppositam: cum Pater ejus Laban se excusare non potuerit prætextu consuetudinis, ut majores prius nuptum darentur, quam minores, siquidem id pendebat ex arbitrio parentum. Jacob verò pro innata bonitate injuriam dissimulandam ratus cum patre potius transiit, & sic matrimonium cum Lia subsecuto consensu confirmavit. Cujus exemplum, si hodie quid tale contingat, imitari, laudabile autumo.

§. VI.

Contrarius impedimenti erroris est superveniens novus consensus, quò impedimentum illud, & nullitas matrimonii cum errore contracti tollitur. Certè Ecclesia super hoc impedimento, utpote juris naturalis, dispensare nequit, nec statuere potest, ut matrimonium valeat non obstante errore personæ. Vincent. de Just. de dispensat. matr. lib. 2. c. 13. n. 8.

TITULUS X.

De Natis ex libero ventre.

SUMMARIA.

1. Quoad statum proles matris, 2. Quoad dignitatem, ac familiam patris conditionem sequitur.

Porro si inter servum, & liberam, aut inter liberum, & ancillam matrimonium contrahitur, circa liberos ex tali matrimonio progenitos attenditur regula Juris Civilis, quòd *partus sequatur ventrem*, id est, proles quoad statum sequatur conditionem matris, princ. Inst. de Ingen. l. 4. §. 2. & 3. ff. de Statu hom. Qua propter natus ex libera, vel liberta liber, ac ingenuus est. c. un. h. t. ex serva servus, etsi pater liber sit, nisi consuetudo loci aliud habeat. c. 3. de Conjug. servor.

R 3

Suf